

Betänkande om ytterligare åtgärder för bättre förutsättningar för klimatanpassning

Romina Pourmokhtari, klimat- och miljöminister
Johan Hjalmarsson, utredare

12 maj 2025

Åtgärder för ett robust klimatanpassningsarbete

- Ny strategi och handlingsplan för klimatanpassningsarbetet.
- Nationella Expertrådet för klimatanpassning tar fram en nationell klimat- och sårbarhetsanalys.
- Utredning för att stärka klimatanpassningen.

Bättre förutsättningar för klimatanpassning

SOU 2025:51

Betänkande från Klimatanpassningsutredningen 2025

Vårt uppdrag

Ett samhälle anpassat till klimatförändringarna, dir. 2024:31

- Lämna författningsförslag som skapar förutsättningar för och underlättar genomförandet av klimatanpassningsåtgärder.
- Föreslå finansieringsmodeller.

Vår tolkning av uppdraget

- Vi ska bygga vidare på Klimatanpassningsutredningens arbete från 2017, med inriktning mot byggd miljö.
- Vi ska lämna förslag.
- Inte föreslå ett generellt utökat offentligt åtagande att skydda medborgarna mot naturhändelser.
- Med "finansieringsmodell" avses regler som tvingar någon att betala.

Klimatförändringar

- Temperaturerna stiger och fortsätter att stiga.
- Fler värmeböljor, frekventare och intensivare skyfall samt stigande havsnivåer är de mest sannolika förändringarna som innebär ökade risker för den byggda miljön.
- Vi gör inga egna bedömningar eller ställningstaganden om klimatförändringarna.

Stigande havsnivåer motiverar ett statligt ansvar

- Osäkra prognoser.
- Stora nationella värden.
- Begränsade resurser och kompetens.
- Beslut om att bygga kustskydd är "för evigt".
- Internationell samordning förutsätter statlig medverkan.

Stigande havsnivåer – en process för att etablera statens roll

1. Ett myndighetsuppdrag där nationella intressen längs kusten prioriteras.
2. En parlamentarisk kommitté som föreslår kuststräckor/platser där staten tar på sig att anlägga kustskydd.

Stigande havsnivåer – riksdagen fattar beslut om statens åtagande

- Vilka kuststräckor ska skyddas?
- Längs dessa kuststräckor ska utbyggnaden av kustskydd vara ett riksintresse.
- Ett myndighet ska ansvara för att kustskyddet byggs ut och förvaltas.
- Regeringen får besluta om placering, utformning och ansvarig myndighet.

Finansieringsmodeller

- Stort utrymme för frivilliga överenskommelser.
- För fördelning av kostnader mellan enskilda fastighetsägare finns anläggningslagen.
- Vi inriktar oss på fördelning mellan kommunen och enskilda fastighetsägare.
- Befintliga modeller, bl.a. gatukostnader och va-avgifter, bygger på ett offentligt åtagande.

En ny lag om medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder

- Bygger på att kommunen vill vidta en åtgärd för att skydda ”en angelägenhet av allmänt intresse” (enligt kommunallagen).
- De fastigheter som får nytta av åtgärden i form av minskad risk kan – på de villkor som följer av lagen – debiteras en avgift.

En ny lag om medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder

- Beslutet om avgift ska fattas innan åtgärden påbörjas.
- Avgifter fördelas på de fastigheter som erhåller skydd enligt en ”nyckel” som ska avspegla nyttan.
- Högst hälften av skattebetalarnas kostnader får tas ut som avgifter.
- Ingen fastighet får debiteras mer än 10 procent av sitt marknadsvärde som avgift.

Äldre detaljplaner med stora risker ska ändras eller upphävas

- Nytt krav på att kommunerna ska agera.
- Gäller (delar av) planer som inte bebyggts
 - det handlar om att få bort till synes byggbara tomter från marknaden.
- Tillämpas efter en övergångstid på sex år.
- Klimatanpassningsutredningen från 2017 gjorde samma analys men hade ett annat förslag.

Bemyndigande att reglera inomhus-temperatur i äldreboenden m.m.

- Värmeböljor är den naturhändelse som dödar flest i Sverige.
- Det finns i dag allmänna råd om högsta inomhustemperatur från Folkhälsomyndigheten (FHM).
- FHM saknar bemyndigande att utfärda föreskrifter.
- Förslaget är avgränsat till biståndsbedömda boenden.

Övriga förslag

Plan- och bygglagen:

- Kommunalt ställningstagande i ÖP
- Underlag till fastighetsägare som vill vidta klimatanpassningsåtgärder
- Utökad möjlighet att i detaljplan villkora bygglov
- Möjlighet att i detaljplan inrätta markreservat

Ledningsrättslagen:

- Ledningsrätt möjlig för öppna dagvattenlösningar som ingår i en allmän va-anläggning

Vattentjänstlagen:

- Kapaciteten i dagvattensystemet anges i lag
- Va-huvudmannen ska lämna vissa uppgifter till fastighetsägare som vill skydda sin fastighet mot översvämningar

Miljöbalken:

- Klimatanpassningsåtgärder som särskilt skäl för strandskyddsdispens

Väglagen och banlagen:

- Rätt till marktillträde för förebyggande och avhjälpande åtgärder längs vägar och järnvägar

Bättre förutsättningar
för klimatanpassning

Bättre förutsättningar för klimatanpassning

SOU 2025:51

Särskild utredare
Johan Hjalmarsson, tekniskt råd

Sekretariat
Lars Arell, ämnesråd
Sarah Berwick, miljöjurist

BETÄNKANDE AV
KLIMATANPASSNINGsutredningen 2025

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR
SOU 2025:51

Motståndskraft mot konsekvenser av klimatförändringarna

- Sverige behöver vara klimatanpassat, motståndskraftigt och ta tillvara de möjligheter som kommer med ett förändrat klimat.
- Klimatomställningen går hand i hand med arbetet med klimatanpassning.

Betänkande om ytterligare åtgärder för bättre förutsättningar för klimatanpassning

12 maj 2025

